

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

คนขอทานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าขณะนี้รัฐบาลไทยมีนโยบายผลักดันขอทานต่างชาติเหล่านั้นให้เดินทางกลับประเทศก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นสถานการณ์ขอทานต่างชาติที่มาจากเขมร ซึ่งผลการศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมามีเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติผิดกฎหมายนั้น ล้วนแต่ใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างชาติที่เป็นคนพม่าทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าสถานการณ์แรงงานจากต่างชาติไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มาจากพม่า ลาว หรือกัมพูชา ไม่น่าจะมีความแตกต่างกันมากนักในภาพกว้าง กล่าวคือ คนข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้มีเหตุจูงใจที่ทำให้อยากเข้ามาทำงานในประเทศไทยคล้ายๆ กัน มีวิธีการเข้ามาทำงานไม่แตกต่างกัน และมีโอกาสถูกเอาเปรียบโดยนายจ้างเหมือนกัน

หากแต่ชาวเขมรที่ลักลอบเข้าเมืองมีลักษณะเด่นคือ การเข้ามาเป็นคนขอทานเร่ร่อนซึ่งพบว่ามีผู้หญิงและเด็กเขมรอายุน้อยๆ จำนวนมากหาเงินในลักษณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานเป็นกลุ่มโดยถูกบังคับจากหัวหน้าแก๊ง หรือการจับกลุ่มเป็นคนขอทานเร่ร่อนอิสระ แต่พวกเขาเหล่านี้มีสภาพไม่ต่างไปจากคนเร่ร่อนขอทานที่เป็นคนไทยที่มีโอกาสถูกชักจูงเข้าสู่การประกอบมิถาชีพได้ง่าย ที่สำคัญการที่เด็กสามารถหาเงินรายได้ดีตั้งแต่อายุน้อยๆ ทำให้ใช้จ่ายเงินมาก นำเงินไปเล่นเกมกด ดมกาว ก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับเด็กเร่ร่อนกลุ่มต่างๆ การถูกจับกุมส่งกลับประเทศจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางกลับเข้ามาใหม่ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ส่วนหนึ่งมักมีคนรู้จัก หรือนายหน้าอยู่ในเมืองไทย หรืออีกส่วนหนึ่งไม่มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง จึงต้องการเข้ามาแสวงหารายได้เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นของตนเอง ทั้งนี้อาจมีเด็กเล็กๆ ส่วนหนึ่งที่ถูกลักพาตัวโดยหัวหน้าแก๊งให้มาเป็นเด็กเร่ร่อนขอทาน แต่เก็บข้อมูลไม่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลที่ได้เป็นความสมัครใจของผู้ปกครองของเด็กเองที่ต้องการให้เด็กเข้ามาทำงาน โดยมีการจ่ายค่าจ้างล่วงหน้าให้แก่ผู้ปกครองของเด็กก่อนนำเด็กมาขอทาน

สถานการณ์แรงงานเขมรมีความแตกต่างจากแรงงานต่างด้าวในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงอื่นๆ อย่างชัดเจน คือ เด็กที่ถูกชักจูงเข้าสู่การขายบริการทางเพศส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้หญิงที่มาจากพม่า เด็กหญิงชาวเขมรที่ถูกนำเข้าสู่การขายบริการทางเพศไม่มากนัก (จากการพูดคุยกับนักวิจัยที่ทำการศึกษาในโครงการต่างๆ ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำการเก็บข้อมูล

ภาคสนามจากสถานบริการทางเพศทั่วประเทศในช่วงปี 2540 พบว่า เด็กเขมรที่ถูกชักนำเข้ามาขายบริการทางเพศมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับเด็กที่มาจากพม่า ลาว และจีนตอนใต้) คุรยละเอียดเรื่องเด็กต่างชาติที่ถูกชักนำเข้าสู่การขายบริการทางเพศได้จากการศึกษาของ กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (โครงการศึกษาแรงงานเด็กต่างชาติ, IPEC-JLO, 2540) และพบว่าหญิงชาวเขมรที่ขายบริการทางเพศมักจะทำงานในสถานบริการทางเพศที่อยู่ตามบริเวณชายแดนไทย-เขมร และจากการเปิดเผยของนายวิรัชศักดิ์ โควสุรัตน์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าคนเขมรส่วนใหญ่นิยมเข้ามาทำงานเป็นคนขอทานมากที่สุด

ขอทานต่างชาติมีสภาพการทำงานและชีวิตที่ไม่แตกต่างจากขอทานไทย แต่มีโอกาสถูกเอาเปรียบและเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ได้มากกว่าขอทานไทย เนื่องจากพวกเขามีสถานภาพเป็นคนต่างชาติ การเข้ามาในไทยไม่เพียงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย พวกเขาเหล่านี้ยังต้องเผชิญหน้ากับการปรับตัวทั้งในเรื่องความเป็นอยู่และภาษาที่ใช้สื่อสารอีกด้วย ขอทานเด็กต่างชาติบางส่วนมีโอกาสถูกขอทานต่างชาติด้วยกันที่เป็นผู้ใหญ่เอาเปรียบ เช่น ในกรณีเด็กขอทานชาวเขมร ที่พบว่า หัวหน้าแก๊งขอทานหลายๆ คนเป็นคนเขมร

ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ประการหนึ่งคือ ปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำรงอยู่และเติบโตของขอทานต่างชาติ ที่พบว่าความต้องการเด็กต่างชาติให้มาช่วยขอทานของผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ประกอบการและส่วนหนึ่งสร้างแรงจูงใจให้กับเด็ก ให้อิสระและให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควร หารายได้ที่เป็นธรรมแม้ว่าจะเป็นค่าจ้างที่ถูกกว่าที่จ่ายให้กับผู้ใหญ่ก็ตาม การเข้ามาทำงานของขอทานเด็กต่างชาติ จึงนับว่าเป็นการเข้ามาเสี่ยงภัย เสี่ยงว่าจะถูกหลอกหรือไม่ จะต้องทำงานหนักหรือเบาอย่างไร ได้ค่าตอบแทนมากน้อยเพียงใด ได้มีชีวิตอยู่ในสังคมที่ทันสมัยหรือไม่ เก็บเงินส่งกลับไปบ้านได้บ้างหรือไม่ การกล่าวว่าการส่งขอทานต่างชาติกลับบ้านเป็น “การช่วยเหลือ” นั้น จึงไม่น่าจะสอดคล้องกับข้อเท็จจริงนัก เพราะการแก้ไขปัญหาโดยการส่งขอทานต่างชาติกลับบ้านประเทศนั้น นับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ไม่ตรงกับสาเหตุนัก จึงเกิดกรณีการเดินทางกลับมาประเทศไทยของขอทานต่างชาติอยู่เสมอๆ และเติบโตขึ้น เข้มแข็งขึ้น เพราะขอทานต่างชาติเหล่านี้ จะกลายเป็นผู้ที่ชักชวนคนต่างชาติอื่นๆ ให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งการเข้ามาทำงานกับคนรู้จักจะมีจุดดีหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานตามลำพัง หรือต้องการเสียเงินจ่ายค่าหน้า การแก้ไขเรื่องขอทานจากต่างชาติทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องใหม่ มีปัญหาเกิดขึ้นมากมายกับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันแล้วประเทศเหล่านั้นมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน เช่น การหลั่งไหลเข้ามาทำงานของชาวเม็กซิกันในอเมริกา การเข้ามาทำงานของคนอินโดนีเซียในมาเลเซีย การเข้ามาทำงานของคนลาว

เขมร พม่า ในประเทศไทย เป็นต้น การระดมความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาวจึงเป็นสิ่งจำเป็น
อย่างยิ่ง สรุปรูปแนวทางดำเนินการได้ดังนี้

1) รัฐบาลไทยควรจะสนับสนุนนโยบายใดๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางตรง
และทางอ้อม トラบใดที่ความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสภาพสังคมความเป็นอยู่ของคนไทยยังแตกต่างไป
จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างชัดเจนเช่นนี้ คงจะไม่มี ความพยายามใดๆ ที่จะบังเกิดผลสำเร็จที่จะป้องกันมิให้
แรงงานต่างชาติเข้ามาแสวงหารายได้จากการทำงานในประเทศไทย การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติไม่
แตกต่างไปจากการอพยพเข้ามาทำงานในเมืองหลวงของคนชนบทที่พบว่ากรุงเทพกลายเป็นเมืองขนาดใหญ่
(Primate City) ที่มีความเติบโตแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ อย่างชัดเจนไม่สามารถหยุดยั้งการเข้ามาขายแรงงาน
ของคนชนบทเข้ามาสู่เมืองหลวงได้ ความพยายามขณะนี้ไม่ว่าการสร้างงานในชนบท การขยายความเจริญ
และโอกาสทางการศึกษาออกสู่ชนบทเป็นมาตรการที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างโอกาสความเจริญ
และกระจายรายได้ให้กับคนไทยอย่างทั่วถึง ปัญหาแรงงานต่างชาติก็เช่นเดียวกันเป็นปัญหาที่ต้องการการ
แก้ไขปัญหาระยะยาวด้วยการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้านอย่างถาวร จึงควรมีการประสาน
ให้ความร่วมมือผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2) ควรดำเนินการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศต้นทางและประเทศ
ปลายทางให้มากขึ้นกว่าเดิม ข้อมูลที่ขาดไปจากการวิจัยครั้งนี้คือ การดำเนินการและผลที่เกิดขึ้นก่อน
และหลังการเข้ามาของแรงงานเด็ก จึงควรทำการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ และความเป็นไปได้
ในการป้องกันและแก้ไขร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ภูมิภาค และ
ระดับประเทศ